

Drivkrafter till åtgärder i det privata skogsbruket – Kunskap kontra värdebaserade

Louise Eriksson,
Inst. f Geografi och ekonomisk historia, Umeå Universitet

(F17:03)



Kunskap om de privata skogsägarna i Sverige är viktigt för att utforma skogspolitik och praktik. Syftet med projektet var att studera skogsägars drivkrafter till olika skogsskötselåtgärder men även att avstå från åtgärder. Ett särskilt fokus lades på kunskap kontra värderingar. En enkätundersökning riktad till 3000 ägare genomfördes hösten 2018 med en svarsfrekvens på 43 %. Resultaten speglar hur kompetensen varierar mellan olika grupper av privata skogsägare. Skillnader kan delvis förklaras av olika nivåer av deltagande i skogliga sammanhang. Studien visar också att skogsskötsel påverkas av olika typer av kunskap, men också av ägarnas värderingar och skogsägaridentiteter.

Män, ägare med högre utbildning och ägare som över längre tid ägt skog uppvisade både högre faktisk kunskap om skog och större tilltro till sin egen förmåga att bruka skog. Yngre ägare uppvisade högre faktisk kunskap än äldre, och ägare med större skogsinnehav och de som köpt sin skog hade större tilltro till sin egen förmåga att bruka skog. Att delta i skogliga sammanhang, som att certifiera sitt skogsbruk och att själv vara involverad i skogsbruksplanering, hade större betydelse för kunskapsnivåer än strukturella faktorer. Ett exempel är att skillnaden i faktisk kunskapsnivå mellan män och kvinnor kunde förklaras av att män var mer involverade än kvinnor i olika skogliga sammanhang.

Specifik kunskap om olika skötselstrategier hade större betydelse för ägarnas skogsskötsel än generell kunskap om skog. Skogsskötselns inriktning påverkades av faktisk kunskap, tilltro till sin förmåga, värderingar och skogsägaridentiteter. Exempelvis visade resultaten att ägare med mer faktisk kunskap om produktion i högre grad implementerade produktionsåtgärder. Viktigare var dock tilltron till sin egen förmåga att implementera dessa åtgärder och föreställningen att produktion är viktigt. Hur ägarna uppfattade sig själva dvs. ägaridentiteter hade också betydelse för skogsskötseln. Uppfattningar om att vara en ägare med skogen som en privat egendom med ekonomiskt värde och med socialt skogligt nätverk, men inte distanserad från skogen var relaterat till produktionsinriktad skogsskötsel.

Att bedriva aktiv skogsskötsel (dvs. implementerat skötselåtgärder de senaste 10 åren) var vanligare bland män, ägare med ett större skogsinnehav och ägare i södra Sverige. Aktiv skogsskötsel var också relaterat till högre faktisk kunskap om olika skötselstrategier (såväl produktion som biodiversitet och rekreation) men lägre faktisk kunskap om klimatanpassning. Större tilltro till sin förmåga att implementera främst produktionsåtgärder och föreställningen att produktion är viktigt var också betydelsefullt. Ägaridentiteter med betydelse för produktionsinriktad skogsskötsel var också relevanta för aktiv skogsskötsel mer generellt.

För klimatanpassning, såsom att öka andelen bland- och lövskog, hade faktisk kunskap om klimatanpassning och tilltro till förmågan att implementera dessa åtgärder betydelse. Att se till andras, inklusive naturens intressen sk. kollektiva värderingar, och betona skogens produktionsvärden var relaterat till mer frekvent klimatanpassning. Men att uppfatta sig vara en ägare med fokus på konsumtion av skogens olika nyttor (ej trä) var ännu viktigare. Likaså var ägare med socialt skogligt nätverk mer benägna att klimatanpassa till skillnad från de som ansåg sig vara distanserade från skogen. Resultaten har praktiska implikationer.

Eftersom skogsägarnas sociala nätverk, via ägaridentiteten, har betydelse för skogsskötseln (oavsett skötselstrategi) kan nätverken användas för att nå ägarna. För att uppmuntra specifika strategier är det viktigt att öka ägarnas faktiska kunskap om dessa, men också se till att ägarna känner en tilltro till sin förmåga att genomföra strategierna. Mångfalden i svensk skogsskötsel skulle sannolikt öka om kulturella och sociala faktorer inom skogssektorn la mindre vikt vid skogsproduktion. Då skulle skogsägarnas kollektiva värderingar sannolikt få större utslag i praktiken.